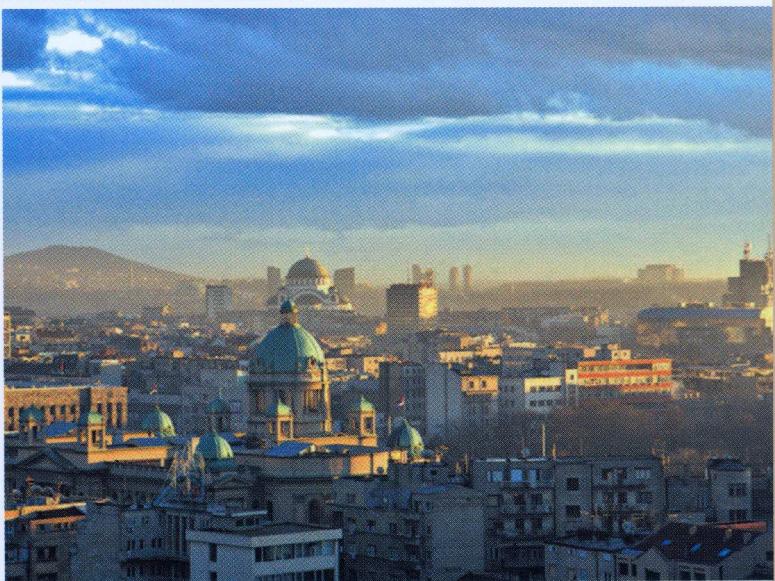

DR VESNA MILETIĆ-STEPANOVIĆ

PROŠIRENA PORODICA U SRBIJI

Sadržaj

Uvod	9
Apstrakt.....	11
Spisak skraćenica	13
I Teorijski pristup problemu.....	15
1. Teorijska triangulacija.....	15
1.1. Prvi teorijski nivo – globalno društvo Srbije kao poluperiferija svetskog sistema ..	15
1.1.1. Svetski sistem i globalizacija	16
1.1.1.1. Teorija svetskog sistema	16
1.1.1.2. Teorije o globalizaciji	17
1.1.1.2.1. Globalizacija je pozitivna promena	17
1.1.1.2.2. Globalizacija je negativna promena.....	17
1.1.1.2.3. Globalizacija i nije promena	18
1.1.1.3. Feminističke teorije.....	19
1.1.1.4. Moderno društvo kao rizično društvo	19
1.1.1.5. Srbija kao društvo poluperiferije	20
1.1.1.6. Disfunkcija javnih službi i kvalitet svakodnevnog života porodica i žena	23
1.1.1.6.1. Stanovanje.....	29
1.1.1.6.2. Briga o deci	31
1.1.1.6.3. Briga o starima.....	32
1.1.1.6.4. Briga o bolesnima	33
1.1.1.6.5. Briga o licima sa posebnim potrebama.....	33
1.1.1.6.6. Disfunkcija javnih službi i položaj žena	34
1.2. Drugi teorijski nivo – porodica/domaćinstvo kao socijalni broker i nosilac dekomodifikacije.....	35
1.2.1. Balkansko porodično domaćinstvo – „specifičan mehanizam za rešavanje specifičnih problema“	41
1.2.2. Razvojni pristup porodici – aktivan odnos društvene i porodične promene	42
1.2.3. Koncept porodice pod stresom	47
1.2.3.1. Primena koncepta u objašnjenju odnosa porodične i društvene promene	47
1.3. Treći teorijski nivo – prelaznički stil svakodnevnog života palanačke ličnosti	52
2. Triangulacija podataka	58
2.1. Statistički podaci.....	58

2.2. Podaci najnovijih istraživanja o proširenim porodicama Evrope, i posebno Istočne Evrope	58
2.3. Podaci dva domaća anketna istraživanja na uzorcima.....	58
 II Hipotetički okvir	60
2.1. Globalan hipotetički okvir	60
2.2. Mezo hipotetički okvir.....	64
2.3. Mikro hipotetički okvir.....	81
2.4. Predmet, indikatori hipoteze.....	92
2.4.1. Pokazatelji	93
2.4.2. Hipoteze	94
2.4.3. Ambivalentan društveni značaj VPP	95
2.4.3.1. Postsocijalistički socijalni, ekonomski i humani kapital sa srodničkim predznakom	95
2.4.3.2. Postsocijalistički razvojni rizik – socijalni kapital sa socijalnim rizicima.....	96
2.4.4. Klasifikacija postsocijalističkih rurbanih VPP.....	99
2.5. Izvori podataka	100
2.5.1. Domaća statistika	100
2.5.1.1. Nekonzistentan odnos popisnih jedinica i predmeta istraživanja	101
2.5.1.2. Nedostatak statističke evidencije o proširenim porodicama.....	101
2.5.1.3. Rekonstrukcija statističkih podataka	103
2.5.2. Podaci o porodici u Evropi.....	104
2.5.3. Domaća istraživanja na uzorcima	104
2.5.3.1. Opis uzorka	104
 III REZULTATI	106
3.1. Uloga vertikalno proširene porodice u Evropi XXI veka.....	106
3.2. Mesto VPP u porodičnoj strukturi Srbije.....	106
3.2.1. Slaganje podataka iz različitih izvora	107
3.3. Proširena porodica i tip naselja: socioprostorna inkonzistencija.....	109
3.4. Razvojna dimenzija porodice u postsocijalističkoj Srbiji.....	110
3.5. Činioci emancipacije mlade porodice od šire srodničke grupe	113
3.6. Definisanje srodničkog statusa pojedinaca – ograničenja i prednosti	114
3.6.1. Paleta srodničkih statusa u postsocijalističkoj VPP	115
3.7. Vrste postsocijalističke VPP prema složenosti i tipu	118
3.7.1. Struktura VPP prema tipu proširenja.....	119
3.7.1.1. Tradicionalno vertikalno proširene porodice	120
3.7.1.2. Moderno vertikalno proširene porodice.....	121
3.7.1.3. Postmoderno vertikalno proširene porodice	122
3.7.1.4. Mešovito vertikalno proširene porodice	123
3.7.1.5. Srodničke veze sa dekomponovanim jezgrom – Jednoroditeljske porodice u okviru VPP	125

3.7.1.6. Jednoroditeljske porodice u okviru VPP – statistički podaci.....	126
3.7.1.7. Jednoroditeljske porodice u okviru VPP – podaci istraživanja	127
3.7.1.8. JRP u VPP prema tipu.....	128
3.7.1.9. Porodice samohranih majki u okviru VPP kao jako ranjiva društvena grupa.....	130
3.7.2. Struktura VPP prema složenosti proširenja.....	131
3.8. Tip proširenja VPP u ravni prostorne diferencijacije.....	132
3.9. Demografske osobenosti.....	132
3.9.1. Starosna struktura članova VPP	132
3.9.2. Veličina VPP.....	135
3.9.3. Broj članova	136
3.9.4. Broj odraslih PAS – humani kapital	137
3.9.5. Broj dece	137
3.9.6. Generacijska dubina: Distribucija kapitala i rizika između generacija kao socijalnih kategorija	139
3.9.6.1. Generacijska dubina.....	143
3.9.7. Multiplikacija ranjivosti: Osetljivi pojedinci u osetljivoj društvenoj grupi: lica sa dodatnim potrebama, stari, bolesni	144
3.9.7.1. Humani kapital u užem smislu, HKUS	146
3.9.7.2. Polna struktura VPP – učešće žena	147
3.10. Osnovni element socijalne reprodukcije – moderna klasno-slojna ili tradicionalna srodnička struktura?	147
3.10.1. Socijalna univerzalizacija VPP prema klasno-slojnom položaju.....	148
3.10.1.1. Poređenje KSP ispitanika iz uzorka VPP sa KSP ispitanika iz reprezentativnog uzorka svih domaćinstava	148
3.10.1.2. Socijalna univerzalizacija postsocijalističke VPP prema klasno-slojnom položaju članova	150
3.10.1.3. Klasno-slojni položaj članova postsocijalističke VPP	151
3.10.1.4. Klasno-slojni položaj članova postsocijalističke VPP prema tipu naselja	153
3.11. Osnovni element socijalne reprodukcije – obrazovna ili srodnička struktura	153
3.11.1. Diskrepancija između srodničke i obrazovne strukture	153
3.11.2. Socijalna univerzalizacija VPP prema obrazovnom statusu članova	154
3.11.3. Kulturni kapital članova postsocijalističke VPP	155
3.11.4. KSP članova VPP prema tipu naselja	157
3.12. Osobine bračnosti	157
3.12.1. Bračno-partnerski status, BPS, članova u postsocijalističkoj VPP	157
3.12.2. Broj bračnih parova u VPP.....	159
3.12.3. Obrazovanje bračnog para ispitanika: srednja klasa u tradicionalnoj porodici	161
3.12.4. Zanimanje bračnog para ispitanika: srednjeklasni par u tradicionalnoj porodici	162
3.12.5. Nezaposlenost bračnog para ispitanika	164

3.12.6. Starost bračnog para ispitanika	165
3.13. Ekonomski osobenosti	165
3.13.1. Ekonomski aktivnost postsocijalističke VPP.....	165
3.13.2. Isključenost sa tržišta rada – (ne)zaposlenost članova VPP.....	165
3.13.3. Učešće nezaposlenih lica u kontingenetu odraslih lica u postsocijalističkoj VPP	166
3.13.4. Materijalni položaj postsocijalističke VPP – ekonomski uloga	167
3.13.5. Stambeni položaj kao faktor proizvodnje VPP	170
3.13.5.1. Rezidencijalna isključenost – Latentno beskućništvo mladih porodica orijentacije.....	171
3.13.5.2. Zajednički stan VPP.....	172
3.13.5.3. Komunalna opremljenost.....	177
3.13.5.4. Regulisanost stambene izgradnje.....	178
3.13.5.5. Nastanjenost stambenog prostora	178
3.13.5.5.1. Odnos broja osoba i broja soba.....	179
3.13.5.5.2. Gustina nastanjenosti prema m ² stana po članu postsocijalističke VPP	180
3.14. Položaj žena u VPP: Privatni davaoci socijalnih usluga	180
3.14.1. Objektivan položaj žena	183
3.14.1.1. Podela kućnog rada u postsocijalističkoj VPP	183
3.14.1.2. Dvostruko opterećenje radom u kući	187
3.14.1.3. Opremljenost domaćinstva belom tehnikom	188
3.14.2. Subjektivan položaj žena – Subjektivna integracija u VPP	190
3.14.2.1. Zadovoljstvo porodičnom politikom podele kućnog rada	190
3.14.2.2. Zadovoljstvo žena porodičnom politikom raspodele budžeta	191
3.14.2.3. Subjektivna integracija – Indeks nezadovoljstva žena	192
3.14.2.4. Delatni potencijal udatih žena – strategije	194
3.14.2.4.1. Ženske strategije obavljanja naturalne postsocijalističke proizvodnje – ŽSONP	194
3.14.2.4.2. Ženske strategije promene u oblasti naturalne postsocijalističke proizvodnje – ŽSPNP	195
3.14.2.4.3. Percepcija uspešnosti strategije promene – PUSP	196
3.15. Subjektivna integracija članova VPP – zadovoljstvo životom u VPP	197
3.15.1. Percepcija sistema kapital-rizik vezanih za VPP	197
3.15.1.1. Percepcija kapitala u VPP	197
3.15.1.2. Percepcija rizika u postsocijalističkoj VPP.....	198
3.15.1.3. Percepcija kapitala i rizika: karakteristične strukture u postsocijalističkoj VPP	198
IV Zaključak Preživljavanje uz diskriminaciju žena	201
Prilozi	216
Literatura	223